

Масові звірства. Як домогтися правосуддя? Посібник для груп потерпілих

Блок коротких питань і відповідей про

[«Масові звірства. Як домогтися правосуддя? Посібник для груп потерпілих»](#) - це освітній посібник, розроблений Міжнародною ініціативою правосуддя Ференца Центру запобігання геноциду Саймон-Скюдта Меморіального музею Голокосту в Сполучених Штатах Америки. Посібник має на меті надати групам потерпілих і тих, хто пережив злочини, інформацію, необхідну для прийняття власних рішень щодо правосуддя та розробки власних стратегій для його досягнення. Він не пропонує єдиного підходу для всіх ситуацій і не просуває будь-яку конкретну мету чи стратегію. Натомість у ньому висвітлюються переваги, недоліки та виклики різних підходів та їх наслідків, а також надаються поради щодо того, як групи потерпілих можуть їх використовувати. У ньому також міститься контактна інформація десятків експертів та ресурси, які можуть надати більше порад групам потерпілих щодо цих тем. Посібник має на меті надати читачам інструменти, необхідні для прийняття обґрунтованих рішень щодо власних пріоритетів у сфері правосуддя.

Чому ми написали цей посібник?

«Ми хочемо правосуддя». Такою була думка, якою з нами протягом років ділилися єзиди, іракські християни, рохінджа, сирійці, дарфури та багато інших людей, які пережили геноцид та схожі злочини проти людства. Вони відчайдушно бажають правосуддя, однак багатьом потерпілим від цих злочинів не вистарчає розуміння, як його досягти. Це прогалина, яку намагається заповнити цей Посібник. Сучасні концепції міжнародного правосуддя зародилися на попелі Голокосту. Факт того, що ті, хто його пережив, фактично не зіграли жодної ролі у Міжнародному військовому трибуналі у Нюрнбергу, часто залишається поза увагою. Справи трибуналу були наповнені жахом, який пережили мільйони. Однак фактично, ніхто з євреїв чи інших потерпілих від німецьких злочинів не брали участі у процесі. У тих рідкісних випадках, коли надалі здійснювалося міжнародне кримінальне правосуддя, ця модель зберігалася, а потерпілі домагалися того, щоб їх голоси були почуті. Найчастіше формальне правосуддя є лише швидкоплинною надією. Цей Посібник був розроблений як практична вказівка, щоб показати потерпілим від злочинів способи, використовуючи які вони можуть власноруч виграти свою справу.

Для кого призначений цей посібник?

Ми написали цей Посібник для **груп потерпілих** у всьому світі, які пережили **геноцид і пов'язані з ним злочини проти людства**, і які хочуть відігравати провідну роль у пошуках правосуддя, миру та соціального зцілення. Зокрема, це стосується груп потерпілих із малозабезпечених громад, які не мають необхідних стратегій чи тактик, щоб самим добиватися правосуддя. Він також

написаний для організацій громадянського суспільства, лідерів громад та інших (включаючи міжнародні НУО та міжнародні організації), які тісно з ними співпрацюють.

Інші аудиторії, такі як спільноти потерпілих в інших ситуаціях, для яких підходять або можуть бути придатні процеси перехідного правосуддя; представники міжнародного співтовариства, які відповідають за розробку або впровадження судових процесів і бажають дізнатися більше про те, як вони можуть підтримувати групи потерпілих; студенти університетів та їхні викладачі юридичних клінік та професори, які хочуть продовжити кар'єру в цій галузі; а також науковці, які, серед інших тем, вивчають соціальні рухи та правосуддя перехідного періоду можуть знайти корисний для себе матеріал у цьому посібнику.

Що очікує на читачів у цьому Посібнику?

Посібник спирається на уроки минулого у сфері намагань досягнення правосуддя, щоб спонукати читачів розглянути сильні та слабкі сторони різноманітних цілей і тактик. Понад 90 експертів і практиків також надали свій внесок. Посібник розділений на такі три частини:

Частина I: Розуміння основних концепцій правосуддя за масові звірства

- **Розділ 1** допомагає групам потерпілих **визначити спільні цілі перехідного правосуддя**, для того, щоб вони могли чітко і виразно сказати, що вони мають на увазі, коли говорять особам, які приймають рішення, та іншим партнерам: «Ми хочемо правосуддя».
- **Розділ 2** допомагає групам потерпілих зрозуміти, **як різні юридичні інструменти** – від кримінальної відповідальності до механізмів відповідальності держави, цивільного судочинства та справ про корупцію, транснаціональну злочинність, шахрайство в сфері імміграції та тероризм – **можуть допомогти досягти правосуддя або посилити тиск на осіб, які приймають рішення**, щоб фінансувати і реалізувати результати, які обговорюються у Розділі 1.

Частина II: Забезпечення підтримки у досягненні правосуддя з боку ключових правозахисних органів

- **Розділ 3** допомагає групам потерпілих вирішити, чи варто і якщо так, то як об'єднати зусилля з іншими групами потерпілих або організаціями такими як **коаліції, орієнтовані на потерпілих, для досягнення правосуддя**.
- **Розділ 4** заохочує групи потерпілих та їх союзників із громадянського суспільства розглянути можливість **збору та обміну відповідною інформацією**, відмінною від свідчень потерпілих та свідків та інших форм доказів, яка може допомогти особам, які приймають рішення, та посадовим особам домогтися правосуддя.
- **Розділ 5** містить поради щодо того, що саме групи потерпілих можуть зробити, щоб спонукати **політичних і дипломатичних діячів** підтримати їхню справу.
- **Розділ 6** містить поради щодо того, що групи потерпілих можуть зробити, щоб заохотити **широку громадськість** як всередині країни, так і за її межами підтримати їхню справу.

Частина III: Розв'язання конкретних проблем у процесі досягнення правосуддя щодо масових звірств

- **Розділ 7** висвітлює деякі **ризики для особистого життя та безпеки**, з якими можуть зіткнутися групи потерпілих під час відстоювання правосуддя, та заходи, які вони можуть вживати для їх мінімізації.
- **Розділ 8** містить поради щодо того, як групи потерпілих можуть отримати **доступ до фінансування і підтримки**, які їм необхідні, щоб зробити досягнення правосуддя більш стійким в довгостроковій перспективі.

Додаток: Додаткові ресурси

- **Додаток I** містить **контактну інформацію організацій та експертів**, з якими групи потерпілих можуть зв'язатися, щоб дізнатися більше про теми, що обговорюються у Посібнику.
- **Додаток II** містить перелік **інших ресурсів**, які групи потерпілих можуть використовувати для забезпечення правосуддя, і пояснює, яким чином ці ресурси можуть бути корисними.

У Посібнику не пояснюється, як будувати справу в суді чи документувати злочини. Ці обидва види діяльності зазвичай вимагають відповідних порад від експертів, технічної допомоги, навчання, рекомендацій та наставництва. Десятки експертів у галузях, які обговорюються в Посібнику, погодилися включити свою контактну інформацію, щоб читачі могли зв'язатися з ними.

Як можна використовувати посібник?

Посібник є самостійним ресурсом. Читання, розмірковування та обговорення Посібника – найкращий спосіб його використання. Ось деякі моменти, на яких читачі можуть зосередитися для визначення своїх цілей та способів їх досягнення:

- Цілі та тактики, які можуть бути важливими або корисними для спільнот потерпілих, ті, які можуть бути некорисними або менш важливими, а також інші, які не охоплюються посібником
- Сильні та слабкі сторони різних цілей або тактик і, чи можуть ці недоліки бути важливими для спільнот потерпілих
- Тактики досягнення правосуддя, які спрацювали або могли б спрацювати для них, тактики, які не спрацювали або можуть не спрацювати в їх ситуації, та інші тактики, які не охоплюються в посібнику
- Проблеми, з якими вони зіткнулися або очікують зіткнутися, поради щодо їх подолання та будь-які інші проблеми, які не описані в посібнику
- Схожості та відмінності між наведеними прикладами та їх ситуацією, наприклад, рівень зовнішньої підтримки та інтерес до варіантів перехідного правосуддя
- Питання, на які посібник не має відповіді і на які експерти чи організації (перелічені в Додатку I) можуть відповісти

Читачі, які хочуть продовжити роботу з посібником, можуть розглянути можливість провести **зустріч або семінар** для того, щоб обговорити свої спільні цілі та стратегії і визначити наступні кроки. Організатори можуть заохочувати учасників заздалегідь ознайомитися з відповідними розділами; керівники семінару також можуть читати розділи вголос на семінарі. Зміст посібника, перелік відповідних організацій та експертів, з якими можуть консультуватися групи потерпілих, а також моменти, зазначені безпосередньо вище, можуть бути хорошою відправною точкою для планування.

Вам **не потрібне спеціальне навчання**, щоб використовувати, сприяти обговоренням або приймати рішення щодо тем Посібника. З огляду на те, що групи потерпілих мають різне походження, унікальні цілі та по-різному підходять до прийняття рішень, Посібник **не містить рекомендаційних вправ, не надає конкретну «методологію» та не визначає кроки, яких повинні дотримуватися групи потерпілих**. Натомість Посібник дозволяє читачам приймати власні рішення щодо своїх цілей, пріоритетних питань та найефективніших стратегій.

Коли він був опублікований і чи не застаріє він коли-небудь?

Посібник був опублікований і оновлений станом на березень 2021 року. Інституції та процеси, які розглядаються в посібнику, з часом змінюватимуться. Це відбувається повільно, тому ми очікуємо, що він буде корисним протягом багатьох років. Більше того, багато тактик і стратегій, які обговорюються в Посібнику, особливо ті, які не пов'язані з конкретними інституціями, будуть цінними, навіть якщо ситуації та інституції зміняться.

Як читачі можуть отримати доступ до посібника?

Посібник доступний [в мережі Інтернет](#), а друковані копії доступні для представників груп потерпілих та тих, хто з ними тісно співпрацює за запитом. Посібник доступний англійською, арабською, французькою, українською та російською мовами. Якщо Вам потрібна додаткова **інформація про те, як ви можете використовувати посібник і як ми можемо вам допомогти**, просимо надіслати електронний лист Сарі Макінтош, автору Посібника, на електронну пошту smcintosh@ushmm.org.

A living memorial to the Holocaust, the **UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM** inspires citizens and leaders worldwide to confront hatred, prevent genocide, and promote human dignity. Its far-reaching educational programs and global impact are made possible by generous donors.

UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

100 Raoul Wallenberg Place, SW Washington, DC 20024-2126 ushmm.org